

הדף מוקדש לע"נ יצחק בנימין סלומון ז"ל

הכהן למרות היותו מיוחס ולמרות שהוא טהור וכולו מוכן לעבודה. יש עדיין דבר אחד שמונע ממנו לעבוד במשכן, מהו?

הכיוור מכלי המשכן או רק מכשיר לעבודת המשכן?

לפרשיות ויקהל פקודי

"ויעש את הכיור נחושת ואת כנו נחושת במראות הצובאות אשר צבאו פתח אוהל מועד"

מהם "המראות הצובאות"?

בנות ישראל היו בידן מראות כשרואות בהן כשהן מתקשטות ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן. והיה מואס משה בהן מפני שעשויין ליצר הרע.

מה למד משה על יחס הקב"ה לתרומת המראות?

אמר לו הקב"ה קבל כי אלו חביבין עלי מן הכל שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים. כשהיו בעליהם יגעים בעבודת פרך וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים לומר אני נאה ממך ומתוך כך מביאות לבעליהם לידי תאוה ונזקקות להם ומתעברות ויולדות שם.

במה זכו המראות שמהם נעשה הכיור?

ונעשה הכיור מהם שהוא לשום שלום בין איש לאשתו – להשקות ממים שבתוכו למי שקינא לה בעלה ונסתרה. ותדע לך שהן מראות ממש. רש"י

מה היה מיוחד בתרומת הנשים, ובמה זכו בעקבות תרומתן?

שאלו הנשים סרו מתאוות העולם ונתנו מראותיהן לנדבת המשכן ונחה עליהם רוח אלהים. בעל הטורים

מה היה מעשה הנשים התורמות?

כי משפט כל הנשים להתיפות לראות פניהם בכל בוקר במראות נחושת או זכוכית לתקן הפארים שעל ראשיהם. כי מנהג ישראל היה כמנהג ישמעאל עד היום. והנה היו בישראל נשים עובדות ה' שסרו מתאוות זה העולם ונתנו מראותיהן נדבה כי אין להם עוד צורך להתיפות. רק באות יום יום אל פתח אוהל מועד להתפלל ולשמוע דברי המצוות. וזהו "אשר צבאו פתח אוהל מועד" כי היו רבות.

מדוע לא מוזכר מידות הכיור?

ולא הזכיר הכתוב מידת הכיור כמו שמוזכר מידת הכיור של שלמה המלך.

מידת הכיור ככמות המראות

רק נעשה בכל המראות שהביאו. והכן שהוא מכונה, לעולם הוא כמידת הכיור. ראב"ע

מדוע הקדישו הנשים את מראותיהן?

אותן הנשים מאסו ענייני תכשיטיהן והקדישו מראותיהן להורות שאינן צריכות עוד להן.

מה ההבדל בתרומת הנשים בכלי המשכן ובכיור?

בכל מלאכת המשכן קבלו התכשיטין מן הנשים, אבל שם נתערבה כל הנדבה. אבל שיעשו כלי מיוחד מן התכשיט שעשוי ליצר הרע, לא היה משה בוחר בכך עד שנאמר לו מפי הגבורה.

הנשים הביאו הנדבה ההיא אל אוהל משה שקראו אוהל מועד והוא עצמו קבל מהן על פי הדיבור, כי אוהל המשכן לא נעשה עדיין.

על דרך הפשט – עשה הכיור וכנו ממראות הנשים אשר באו מהן צבא גדול ונאספו אל פתח אוהל מועד לתת מראותיהן בנדבת ליבן.

מה חשב משה כשראה את תרומת המראות, ומה עשו הנשים כשידעו את החלטתו של משה?

היה נחושת – המראות נחושת קלל ממורט ויפה מאוד. ועל כן ייחד אותו מתחילה לכלי הזה. והנשים בראותן כן נאספות ובאות צבאות לתת כולן מראותיהן להעשות בהן הכיור וכנו. והן קבלו עליהן בשמחה והתנדבו לתת בו כל מראותיהן. רמב"ן

מה הקשר בין תרומת המראות לעשייתן לכיור?

ב' טעמים מדוע נעשה הכיור ממראות של נשים:

1. מן הכיור היו משקים בסוטות, על כן היו הנשים מסייעות בעשיית הכיור. להודיע כי המה בחזקת כשרות ורוצות בבדיקת הכיור אחר שיודעין בעצמם כי צנועות המה.

2. המראות היו כמים של כיור המראים פנים לפנים, גם המראות היו מראות פנים לפנים. כמו שהמראות מגידין לה אם היא יפת תואר או כעורה כך מי הכיור מגידין ומפרסמים אם זנתה או לא ואם היא כשרה במעשיה.

"הצובאות" – הנשים העמידו צבאות רבות במצרים.

מה מגלה התרומה לכיור למה שהיה במצרים?

כי בעבור שהעמידו צבאות רבות על כן הוצרכו לגלות טהרתן (שנחשדו כי מן המצרים נתעברו) והביאו אותן מראות שעל ידיהם העמידו אותן צבאות כדי לעשות מהם הכיור.

כאילו אמרו: הביטו וראו ובחנונו בזאת אם העמדנו אותן צבאות בטהרה או לא כי הכיור נעשה לבודקן כסוטות.

"אוהל מועד" – מדבר הכל בצניעות הנשים – באוהל שלהם.

"מועד" – זמן שבו נפגשו עם בעליהן שבאו מן השדה.

כלי יקר

בזכות מה זכו הנשים לעשיית הכיור ממראותיהן?

יש נשים המביאות את אחרים לידי קדושת תורה ועבודה. למשל בזכות מרים ירד הבאר שהוא מקוה טהרה המביא לידי קדושה.

יש הוספה בכיור וכנו שהביאו גם לידי קדושת התורה שהרי משה רבנו שהיה נכנס לאוהל מועד לא לבש בגדי כהונה ומכל מקום היה מחויב ברחיצה כמו כל הבא לאוהל מועד ואפילו בלי צורך עבודה, טעון קידוש ידיים ורגלים. ומשה כשהיה נכנס לאוהל מועד תדיר הוא רק לתלמוד תורה, שהיה אור המנורה מועיל שם. משום הכי אותן הנשים שזכו במצווה זו לאתנויי אינשי בי מדרשא זכו לעצמן לעשות במראותיהן כיור וכנו. (כלומר בזכות זה שמסרו נפשן על מצוות לימוד תורה של בניהן, זכו להשתתף

במישרין במצוות הכיור וכנו. שגם היא נועדה בין היתר להועיל לתורת משה רבנו בה עסק באוהל מועד.

הנשים הללו שכינו עצמן במעשיהן להקרא בשם "הצובאות" (הצביאו אחרים – גרמו להם להאסף).

מה היתה זכות הנשים בלימוד התורה של הילדים?

התלמידים שצבאו תמיד פתח אוהל מועד שהרי היתה ישיבה לפני אוהל משה עד שלא הוקם המשכן שנקרא "אוהל מועד", והמה הנשים סייעו שיצבאו על ידי שהכינו כל צרכיהם.

הנצי"ב

מה היתה מטרת המראות? צניעות!! 1

המראות האלו לא היו מראות שנתקשטו בהם, אלא אם רצו נשים לבוא לעזרה של המשכן להתפלל או לשמוע דברי תורה כדי שלא יסתכלו בהן עשו המראות האלו שהיו מלוטשות מאוד כמו שמשות. וכיון שהכיור היה עומד להנתן בין אוהל מועד ובין המזבח נמצא שהיה הכיור חוצץ והיה מסתור הנשים שעמדו בפתח אוהל מועד שלא יראו אותן. לכן עשה משה הכיור מאותו המראות שעל ידי הכיור עצמו יוכלו לראות כל מה שנעשה בתוך המשכן.

ש"ך מובא בילקוט מעם לועז

מה היתה מטרת המראות? נקיון טוב!!

המראות האלו נועדו לכהנים הבאים לרחוץ ידיהם ורגליהם בכיור שיסתכלו במראה שמא יש איזה כתם או רבב בבגדם ויתקינו עצמם היטב לפני שבאים לעשות עבודה.

אמרי שפר מובא בילקוט מעם לועז

מה היתה מטרת המראות? צניעות!! 2

המראות נועדו להסתכל דרכם בפני האישה בשעה שמביאה קרבן. שהיו הכהנים צריכים להסתכל בפני בעלי הקרבן ועל ידי המראות לא נזקק להסתכל בפניה ממש.

מהר"ם רקאנאטי – מובא בילקוט מעם לועז

חומר הכלי לא פחות חשוב מהכלי

זה מציין אפוא את הצורה והתכלית של הדברים שמהם הותקן הכיור, כחשובים לא פחות מהחומר עצמו – לגבי הרעיון שיש להמחישו.

מהו הטעם העמוק בכיור שנעשה ממראות?

טעם עמוק יש בעובדה שאותו כלי הקודש שהיה מיועד לקידוש ידיים ורגליים כלומר לקידוש מוסר המעשה והשאיפה, היה עשוי ממראות, היינו מכלים שתכליתם להבליט את הופעתו החושנית גופנית של האדם כדבר שיש להתבונן בו במיוחד.

כיצד מקדשים את יצר האדם?

נמצאנו למדים שהחושניות שבהוויה האנושית הגופנית – לא זו בלבד שאינה מוצאת מכלל הקידוש הבא מן המקדש, אלא דווקא היא הדבר הראשון והעיקרי שהקידוש חל עליו.

יתר על כן החושניות היא ביסודו של דבר אותה תכונה של ההוויה האנושית המאפשרת בראש ובראשונה את החירות המוסרית של השאיפה לקדושה.

דבר זה בולט בדברים שבהם מתאר הכתוב את הכיור בפרשת סוטה ויש לכך משמעות גדולה.

איזה תרומה נשארה בצורתה המקורית בשעת התרומה?

"במראות הצובאות" – המראות אף לא הותכו אלא הכיור הורכב מן המראות כך שצורתן כמעט לא שונתה ועדיין ניתן היה להכיר אותה בכיור.
בדרך כלל מן הנמנע למסור כלי הדיוט למלאכת גבוה ללא שינוי צורה. אולם נראה שכאן נעשה הדבר כיוצא מן הכלל, משום הרעיון המוסרי העמוק שבא בו לידי ביטוי.
רש"ר הירש

הציווי על עשית הכיור מובא בפרשת כי תשא:
"וידבר ה' אל משה לאמר.
ועשית כיור נחושת וכנו נחושת לרחצה ונתת אותו בין אוהל מועד ובין המזבח ונתת שמה מים.
ורחצו אהרון ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם.
בבואם אל אוהל מועד ירחצו מים ולא ימותו או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה לה'.
ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימותו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדורותם".

לאחר ציווי הכלים ולאחר ציווי על הבגדים ורק בפרשת כי תשא מצווה משה לבנות את הכיור.
והרי הקב"ה מזהיר פעמיים כי ללא השימוש בכיור הכהנים "ימותו" אם יכנסו לעבודה, וחומרה נוספת כי השימוש בכיור הוא: "חק עולם לו ולזרעו לדורותם". אם כך מדוע בסוף?

כיצד נראה הכיור, היכן עמד, מה דרך הרחיצה בו, ומי מסתכן אם לא רחץ כדין?
"כיור" – כמין דוד גדולה ולה דדים המריקים בפיהם מים.
"כנו" – מושב מתוקן לכיור.
"בין המזבח" – עומד כנגד אוויר שבין המזבח והמשכן ואינו מפסיק משום שמשוך קמעא כלפי דרום.
"את ידיהם ואת רגליהם" – בבת אחת היה מקדש ידיו ורגליו. מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית ומקדש.
"ולא ימותו" – האם לא ירחצו ימותו. לחייב מיתה על המשמש במזבח ואינו רחוק ידיים ורגלים, שממיתה ראשונה לא שמענו אלא על הנכנס להיכל.
רש"י

מדוע מוזכר אהרון ולא משה והרי גם הוא משתמש בכיור?
הזכיר צורך הכיור בעבור המשרתים שהם אהרון ובניו ודורותיהם. ולא הזכיר משה עתה כי הוא לבדו יעשה כן כל ימי היותו חי. אבל הזכיר זה בשעת מעשה.
טעם רחיצת מים כי ידיהם ורגליהם הם הפועלים.
ראב"ע

מדוע פרשת כיור בסמיכות למצוות שקלים?
סמך כיור לפרשת שקלים לומר שהגשמים נעצרים בשביל פוסקי צדקה ואינם נותנים בעל הטורים

מדוע מוזכר הכיור רק עכשיו ולא עם שאר הכלים?
מה שונה מהות הכיור ממהות שאר הכלים?

גם זה הכלי לא הוזכר למעלה עם שאר הכלים כי לא היתה הכוונה בו להשכיך שכינה במקדש בענין הכוונה באותם הכלים אבל היתה הכוונה להכין את הכהנים לעבודתם. ספורנו

מדוע יש את הכיור במשכן?

הרחיצה הזו דרך כבוד שלמעלה. כי כל הקרב לשולחן המלכים לשרת וליגע בפת בג המלך וביין משתיו, רוחץ ידיים בעבור היות הידיים עסקניות.

מדוע יש רחיצה ברגלים?

והוסיף כאן לרחוץ הרגלים בעבור היות הכהנים משרתים יחפים ויש בני אדם שיש ברגליהם זוהמא וכיעור.

מדוע רחיצת הידים והרגלים מכל גוף האדם?

ועל דרך האמת בעבור היות ראש האדם וסופו הידיים והרגלים, כי הידיים למעלה מכל גופו בהגביהו אותן. והרגלים למטה ויהיה כל גופו ביניהם.

וכמו שאמרו בספר יצירה: כרת לו ברית בין עשר אצבעות ידיו ובין עשר אצבעות רגליו, במילת הלשון ובמילת המעור.

מה תקנו חכמים ממצוות הכיור?

לפיכך נצטוו משרתי עליון לרחוץ הידיים והרגלים והרחיצה הזאת לקדושה. ומן העניין הזה תקנו רבותינו נטילת ידיים לתפילה, שיתכוון לזה בטעם נשיאות כפים והרחיצה היא המצווה. אבל הכיור ציוה בו להזמנה ואיננו מעכב ולא מצווה. כי ביום הכיפור כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מקיתון של זהב שהיו עושים לכבודו. אבל למדנו מן הכיור כי צריכה כלי.

רמב"ן

מי צריך לתת מים לכיור?

"ונתת שמה מים" – נראה שאין חיוב לעשות הדבר על ידי משה אלא הוא הדין זר יכול לתת מים בכיור, כמו שאת הכיור עצמו לא היה חייב לעשות.

"את ידיהם ואת רגליהם" – אין רחיצה לידיים בלא רגלים ולא לרגלים בלא ידיים.

האם יש משהו הפוטר מנטילה בכיור כמו למשל טבילה?

"חוק עולם" – אפילו עלה מבית הטבילה שנטהר מטומאה חמורה חוקה חקק ה'. ולזה הוצרך לומר פעם ב' "ולא ימותו". האם לא רחצו הגם שעלו מטבילה הרי הם במיתה ולא תועיל הטבילה.

אור החיים

מדוע פרשת כיור בסמיכות למצוות שקלים?

נסמכה פרשת הכיור לפרשת שקלים להודיע כשם שהשקלים נועדו לאדנים לכפר על עוון העגל, כך בא הכיור לכפר על חטא העגל. שהכיור נעשה מן הנדבות שנדבו הנשים למשכן. וכיון שסירבו הנשים להתנדב לעגל והתנדבו למשכן, ראוי הכיור למעלה זו. חוץ מן הידיים והרגלים נועד הכיור גם לרחוץ זוהמת העגל.

ש"ך מובא בילקוט מעם לועז

מה מלמדת פרשת הכיור את הכהנים?

בפרשת שקלים שקדמה לפרשה זו דובר על המקדש כעל מוסד של כלל הציבור ועל כללות האומה, שכל אחד ואחד מבניה נקרא לתרום למען המקדש.

עתה באה פרשת הכיור לשוות לנגד הכהנים העובדים במקדש, שאפילו הם לא הגיעו למעמד כהונתם בזכות אורחות הקודש ומעשי הקדושה שכבר הגשימו בחייהם, אלא

גם הם אינם מכהנים במקדש התורה כשלוחי האומה – אלא על יסוד התכונות שהם מסמלים אותם. עליהם לייצג לעיני האומה את קידוש החיים שהתורה מצווה על האומה.

מדוע הקידוש הוא של הידים והרגלים?

כל חלקי הגוף פרט לידיים ולרגליים מתקדשים בתכונה הסמלית של הטהרה על ידי לבישת בגדי כהונה. רק הידיים והרגליים שבהן מבצע האדם את עיקר מעשיו ושאיפותיו, אינן מכוסות בבגדים. ובמקום זה ירחצו אותן המים מתוך הכיור.

מה ההבדל בין טבילה לקידוש של הידים והרגלים?

רחיצה סמלית זו אינן לה המשמעות של הטבילה הסמלית שאין בה אלא משום שיבה שלילית אל מצב ראשוני שהטומאה אינה יכולה להגיע אליו.

בניגוד גמור לטבילה, הרחיצה חייבת להעשות על ידי כלי. דהיינו בכלי שרת שהמים מתקדשים בו ונפסלים בלינה – ככל דבר שנתקבל בכלי שרת.

מה מעכב ומה לא בקידוש ידים ורגלים בהקשר לכיור?

הכיור לא היה מעכב ואפשר היה לקדש ידיים ורגליים בכל כלי שרת אחר. אבל המים היו צריכים להיות מעצם המקדש ולא "בו" אלא "ממנו" ירחצו את ידיהם ואת רגליהם במי המקדש.

במה פועלים המים בדומה לבגדי הטהרה?

והמים ילבישו אותן בקדושת המקדש כדרך שבגדי הקודש קידשו את שאר חלקי הגוף. לפיכך כהן שלא רחץ ידיים ורגלים דינו ככהן מחוסר בגדים.

מה מודים הטהנים בעצם קיום מצוות הקידוש של הידים והרגלים?

"חוק עולם" – חובה היא שעל הטהנים למלא כלפי המקדש לנצח נצחים. על ידי קידוש ידיים ורגלים מודים הטהנים בעליונותו האידיאלית של המקדש.

לא בשל מעשיהם ותכונותיהם האישיים זכו לשרת במקדש, אלא בשל הייצוג הסימבולי שהם מייצגים את דרישות המקדש.

רש"ר הירש

"האנשים על הנשים" – הנשים הביאו את תכשיטיהן ולא יכלו לקבל מהם כי השייכות היא לבעליהן. לכן היו צריכים לבוא הבעלים ולהסכים.

המראות הצובאות אינן תכשיטין אלא כלי עזר לתכשיטים. ולכן לא היה צורך ברשות. והיו התרומות של הנשים עצמן.

עפ"י הכתב סופר

הכיור הוא כלי שנעשה מתרומה יוצאת דופן במיוחד.

הוזכר האחרון מבין כלי המשכן אבל בהמשך נמצא ברשימה כמו כולם.

הכיור קיבל מקום חשוב בעזרה.

בכיור יש אזהרה שבלעדיו הכהן חייב מיתה. (דבר זה נמצא רק בעוד שני דברים במשכן, ברימונים שעל המעיל ובמכנסי הבד).

מוזכר תמיד בצמידות למזבח העולה. האם זו קרבה טכנית בלבד, או שיש ביניהם קשר רעיוני של ניקוי עוונות וקרבה אמיתית אל ה'.